

קבלת התורה מותנית, בזה שהאדם מאמין באמונה שלימה שאין בעולם כלום חוץ מגילוי אלקות!!!

ובוודאי לא לחינם קרע הקב"ה עליונים ותחתונים, אלא לחזק אמונתם, ולנטוע אותה בלב כל ישראל עד סוף כל הדורות, כדי שיהיו ראויים ומוכשרים לקבל את התורה.

וכך מצינו בדברי הסמ"ק, שמונה את האמונה כמצוה ראשונה במניין המצוות (מצוה א), וז"ל: "לידע שאותו שברא שמים וארץ, הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד' רוחות, כדכתיב אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, וכתוב וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבָבְךָ פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד (דברים ד, ט). אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו, והוא הוציאנו ממצרים, ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, שנאמר מה' מִצְעָדֵי גִבּוֹר כּוֹנְנֵנו (תהלים לו, כג), "עכ"ל.

תדע שהאמונה הוא עיקר כל התורה כולה, הרי כבר ידועים דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא בד"ה ומן הניסים), שכתב "שאין לאדם חלק בתורת משה, עד שנאמין בכל דבריו ומקרינו, שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם". נמצא, שבלא האמונה נחשב כמי שעדיין לא התחיל את התורה, אין לנו אלא להתבונן בדבריו, ולהשיבם היטב בפנימיות לבנו, שאין כל טבע בעולם אלא הכל בהנהגה ניסית מאת ה', כאשר יהיה האדם באמונה זו אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

וכך איתא מהרה"ק המאור ושמש זי"ע (פרשת יתרו ד"ה איתא במדרש), בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, על הפסוק וַיִּדְבַר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֹר אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, פירוש, שבכלל אנכי הוא כל התורה כולה וכו', וכל התורה כולה היא תלויה באנכי. דהיינו אם האדם מאמין באלקותו ית', ממילא בודאי מקיים התורה והמצוה כולה.

« למה זכתה רות שדוד המלך יצא מזרעה?? »

ראיתי מאמר נפלא מהגאון רבי יצחק סרוצקין שליט"א (בספרו רנת יצחק, בפתיחה לרות), וז"ל: "במסכת בבא בתרא (ד:): איתא, סידרן של כתובים, רות וספר תהלים ואיוב וכו'. והגמ' שואלת, שלמ"ד איוב בימי משה היה, ליקדמיה לאיוב ברישא (-שיקדמו את ספר איוב להראשון), אתחולל בפורענות לא מתחילין (-לא מתחילין בדבר של פורענות), רות נמי פורענות היא, פורענות דאית ליה אחרית, דאמר רבי יוחנן, למה נקרא שמה רות, שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות. וקשה, אמאי איצטריך לאתויי הא דאמר ר' יוחנן, והא קרא בהדיא כתיב דדוד יצא מרות."

"בספר תורת חיים פירש, דהא דמשני 'פורענות דאית ליה אחרית', היינו שהפורענות עצמו היה סיבת האחרית והוא עצמו נהפך לאחרית. ואי לאו הא דרבי יוחנן, איכא למימר, דהך פורענות לאו סיבת יציאת דוד הוה, דאפילו אי הוה נסיב בועז איתתא אחריתי נמי הוה נפיק מיניה דוד, לכך מייתי הא דרבי יוחנן דאמר, שעל שם דוד נקראת שמה רות, אלמא דזכותה של רות גרמה שיצא ממנה דוד, דלהכי לא קראו שם אמו של דוד רות, נמצא כי הרעב ומיתת אלימלך ובניו, מאת ה' היתה זאת כדי שיצאו לשדי מואב ותתגייר רות על ידיהו כדי שיצא ממנה דוד, וא"כ הפורענות גופיה סיבת האחרית הוה", עכ"ד.

« מה הקשר בין המדבר לקבלת התורה...!?! »

איתא במדרש (במב"ר א ז): "מכאן שנו חכמים, בשלשה דברים נתנה התורה, באש ובמים ובמדבר וכו'. ובמדבר מנין, ויִדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי (במדבר א, א)". והאריכו בספה"ק באופנים רבים בביאור המדרש.

הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (בספרו תורת אמת ד"ה וידבר) מבאר כדלהלן. הנה מצינו בתורה, שראשית התגלות האלוהית למשה רבינו, שהיא היתה אתחלתא דגאולה של יציאת מצרים, היתה במדבר, וכדכתיב ומֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כִּהֵן מִדְּבַר יְיָ וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֵבָה (שמות ג, א). גם תחילת ההכנה למתן תורה היה במדבר, וכמו שנאמר ביום הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינַי, וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר (שמות יט, א-ב).

והיינו טעמא, כי המדבר הוא מקום שאינו ראוי לזריעה ולחרישה ולקצירה, ומרמז על ביטול כל הכוחות של האדם ושל דרכי הטבע, כי שם אי אפשר לו לאדם לגדל צמחים ולדמות בעצמו כי כוחו ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה.

ולזה, ראשית הגאולה היתה במדבר, לרמז שכאשר האדם מגיע להכרה שכל העולם הוא כמדבר, אזי זוכה הוא לגאולה בכל ענייניו. כי האמונה הטהורה שהקב"ה לבדו הוא מנהיג את העולם, היא היא שמביאה את הגאולה לעולם.

כיוצא בו, גם בקבלת התורה, כאשר הגיעו למדבר סיני ונתברר זאת בלבם שאין להם שום כח מצידם, עי"ז נעשו מוכנים לקבלת התורה, כי קבלת התורה תלויה במידת האמונה. וכמו שאמר להם הקב"ה קודם מתן תורה אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי (שם ד) וכו', וכמו שנאמר כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוֹ וְגו' פֶּרֶשׁ כַּנְפָיו וְקָחָהּ וכו', ה' בְּדָד יִנְחָנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֶכַח (דברים לביא-יב), שהיה מבורר לנגד עיניהם שאין שום כח זולתו יתברך", עכ"ל.

זה עצמו ההכנה לקבלת התורה, להשריש בקרבו, כי אין באדם שום כח עצמי לעשות טוב או רע, וכלשונו, 'על ידי בחינת מדבר סיני', והיינו שיהיה מבורר לנגד עינינו, אשר לא ימצא שום כח וסייעתא אחרת, רק משורש הכל שהוא עיקרא דכל עלמין ושרשא דכל עלמין.

« למה שמענו רק שני הדברות הראשונות מהקב"ה?? »

ואכן, תחילת נתינת התורה הם באותם שני דברות אשר מפי הגבורה שמענום, אנכי ה' אלוהיך, ולא יהיה לך, כי האמונה הוא יסוד כל התורה, ורק אחר שהאדם מאמין, שייך לצוות עליו את כל החוקים והמשפטים.

ומהאי טעמא הראה להם הקב"ה, שהוא אדון כל ואין יחידות כמוהו, וכמו שנאמר אַתָּה הָרְאָתָּ לְדַעַת פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ (דברים ד, לה), ומביא רש"י הק', שכשנתן הקב"ה את התורה, פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד, לכך נאמר 'אתה הראת לדעת'.

"סבונגי גם סבונגי (שם יא), שעדיין הוי בתוך הצרה, בשם ה' כי אמילם דחה דחיתני לנפל, וה' עזרני (תהלים קיח, יב-ג), את ה' עזרני לאחר הישועה וראים הכל, אבל מעלת דוד המלך ע"ה, היתה שהכיר את הישועה בעצם הצרה ובטרם שנחלץ ממנה, ראיית הישועה בצרה, את זה מכירים רק יחידי סגולה, זה השער לה' צדיקים יבאו בו (תהלים קיח, כ), אמר ע"ז הסבא ז"ל מקלם, זה היינו הצרות, ומהלכן זהו השער להגיע עד ה', אבל רק צדיקים יכולים להכנס בו, כי רק הם יכולים להכיר דבר זה שהצרה היא סיבת הישועה וחלק ממנה.

"והנה במסכת סנהדרין (צב), אי: א"ר יצחק, אלמלא בא מלאך וסטרו על פיו, בקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. ופירש", שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, ואילו אמרן, הקב"ה היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד.

"וכבר הקשו, דלמה מנעו אותו מלומר שירה. אולם להמבואר י"ל, דנבוכדנצר הרשע לא ה' אומר שירה רק על טובתו שקיבל, ובשעה שהי מושל בכיפה והיה שרוי בטובה, ואינו בדין שיגנה שירות ותשבחות של דוד, שהי נותן הודיה ושירה גם על העינוי וצרה כמו על הישועה עצמה, וגם כל ימיו היה שרוי בצער ויסורין, ובתוך הצרה בטרם שנחלץ ממנה ראה כבר את הישועה, ושר להקב"ה, ושירות ותשבחות כאלו של דוד, ה' הקב"ה תאב להם ורוה צמאונו.

"ושמעתי בשם האדמו"ר מקאצק שפירש, דבאמת לא מנעו ממנו היכולת מלומר שירה, ורק שהמלאך בא וסטרו, והי זה נסיון עבורו אם במצב של צרה כל דהו, יכול לומר שירה כמו שדוד המלך אמר שירה מתוך צרה, ונבוכדנצר הרשע לא עמד בנסיון ובמצב כזה של סטירת לחי לא היה מוכן לומר שירה.

"והנה בשעה שפגעה כל הצרות ופורענות לנעמי ורות, אמרה נעמי ונתאמר אליהן אל תקראנה לי נעמי קראן. לי מרא כי המר שדי לי מאד וגו' למה תקראנה לי נעמי, וה' ענה בי ושידי הרע לי (רות א, כ-כא), ופירש"י, ענה בי מדת הדין. נעמי כינתה את הצרה בשם צרה, ולא היתה יכולה לראות את הישועה בתוך הצרה, ומקודם שנחלץ ממנה היא ראתה בכל יסוריה מדת הדין וצרה גדולה מאד.

"וכשדיברה נעמי לרות וערפה שיעזבו אותה, אמרה כי מר לי מאד מכם כי יצאה בי יד ה' (שם יג), פי, שכל הצרות שסבלתם היתה בשבילי, שמדת הדין מתוחה עלי, וכיון שדבקתם בי, גם עליכם באו הצרות.

"וערפה שמעה לקולה, אבל רות דבקה בה מפני שלא הרגישה שזה צרה ויסורין, והיא הכירה את הישועה אף בעצם הצרה ובטרם שנחלצה ממנה. כי רות היתה צדקת, וכמבואר (בתרגום רות ג יא). וזה השער לה' צדיקים יבואו בו, דצדיקים מכירים שהצרה היא סיבת הישועה וחלק ממנה.

"ולפי"ז נראה, דזהו ביאור מימרא דרבי יוחנן, למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות, שכוחו של דוד לומר שירות ותשבחות לא רק על הישועה, כי אם גם על הענוי והפורענות, ואף בעצם הצרה לראות כבר את הישועה, היה רק מפני שיצא מרות שהי לה המעלה להכיר את הישועה בתוך הצרה, ושלא לכנות את הצרה בשם צרה.

"ואתי שפיר ג"כ למה קראוה דוקא רות, ע"ש השירות ותשבחות, ולא קראוה בשם אחר המורה על מלכות דוד או חסידותו, מפני שעיקר מעלתה של רות היתה בזה שהכירה שבין הישועה והצרה אין חילוק כלל, וא"א לכנות צרה בשם צרה, וכך זה לומר שירות ותשבחות וגם על הצרה ובתוך המיצר הורישה לדוד, ועי"ז הרוה להקב"ה בשירות ותשבחות, ונמצא דהשירות ותשבחות של ספר תהלים היה האחרית של רות, לכך כתב מיד אחר רות ספר תהלים, עכ"ל הנפלא והבהיר.

"והנה צ"ב למה קראוה דוקא רות ע"ש השירות ותשבחות, ולא קראוה בשם אחר המורה על מלכות בית דוד, [שירות נקראת אמה של מלכות, וכדאיתא ב"ב צא:], או על שם חסידותו וחכמתו וענוותנותו.

"והנה בתוס' שם הקשו דנכתבי לאיוב מיד אחר רות, ותי, משום שאחרית של רות היה אחרית שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות, לכך כתב אחר כך מיד אותן שירות והוא אחרית שלה, וכדבריהם דאחרית של רות היה השירות של דוד. מבואר מהא, דנקראת שמה רות ע"ש השירות ותשבחות של דוד. אבל דבר זה צ"ב, דלמה דוקא השירות ותשבחות של דוד הוה אחרית שלה, יותר ממלכות דוד וחסידותו.

"והנה בכראשית רבה (פרשה צא), עה"פ ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אֶח (בראשית מג, ו), אמר הקב"ה, אני עוסק להמליך את בנו במצרים, והוא אומר למה הרעתם לי. והיינו, שכל ענין צרותיו של יוסף היה סיבת המלכותו למלך, שמתוך צרות אלו נולדה ישועה זו, ואיך יאמר למה הרעתם לי.

"ולכאורה צ"ב, דאיזו תביעה היא, על זה שאמר למה הרעתם לי, הרי יעקב לא ידע שכל צרותיו היה כדי שימליכו את יוסף. והמוכח מזה, דאע"ג שיעקב לא ידע שהקב"ה עוסק להמליך את יוסף, אע"פ כן ה' אסור לו לכנות את הצרה בשם צרה, שכל ענין צרות באמת אינו אלא כדי שע"ז תוכל ישועה לבוא, והפורענות גופי סיבת האחרית, וע"כ אף דיעקב עדיין לא ראה הישועה, מ"מ לא היה לו להתרעם ולהתלונן.

"והנה בשמות רבה (פרשה כג), עה"פ אֶז ישיר משה (שמות טו, א) אמר משה, באז' חטאתי, ומאז באתי אֶל פְּרַעֲה [וגו'] הרע לעם הזה (שמות ה, כג), באז' אני אומר שירה. וביאר בזה הבית הלוי, דהנה מי שהוא בצרה והקב"ה עוזרו ומצילו ונותן להקב"ה שבח והודיה על הטובה שעשה לו, בנוהג שבעולם עיקר שמחתו הוא רק עבור טובתו שקיבל והצלתו מהצער, ויותר היה עדיף לו אילו לא היה לו הצרה כלל, אבל השירה שאמרו משה וישראל על הים לא היה רק על הטובה, כי אם גם על השיעבוד הקודם, דעיקר שמחתם היה ע"ז שזכו להיות כלי החפץ אשר על ידם נתגדל כבודו יתברך, וע"י הצלתם ממצרים נתפרסם שמו, וכמו שאמרו, אֶשִׁירָהּ לה' כי גָּאָה גָּאָה. וזהו שאמר באז' חטאתי, דמקודם התרעם על כובד השעבוד, ועכשיו אני אומר שירה באז, פירושו דאני אומר שירה גם על אז, דהיינו על השעבוד הקודם, כמו על הגאולה של עכשיו.

"וזהו שאמר דוד המלך בתהלים, אודך כי עניתני ותהי לי לישועה (תהלים קיח, כא), כי אני נותן לך הודיה על הענוי הקודם, דעי"ז באה לי הישועה ונתקדש שמך ברבים על ידי, ועל שניהם כאחד אני מודה לך ושניהם כאחד טובים, עכ"ד (של הבית הלוי).

"והיינו שכל ענין צרה מהקב"ה אינו אלא כדי לגלגל מזה ישועה והטבה למי שהוא, או שיהא ההטבה לאדם עצמו, או להשיב ולקרב את האדם עצמו להקב"ה ע"י תשובה ותפילה, או כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה ע"י הישועה שיעשה. ולכן אסור לכנות צרה בשם צרה, והי תביעה על יעקב במה שאמר למה הרעתם לי.

« במה היתה תשבחותיו של דוד המלך גדולה משל נבוכדנצר?? »

וממשיך שם בעל המחבר רנת יצחק במאמרו המאלף, וכותב: "והנה בדעת חכמה ומוסר (מאמר ד) כתב דיסוד זה מלמדנו דוד המלך, בכל פסוקי ההלל מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה (תהלים קיח, ה), פי, שבתוך המיצר טרם שנחלץ ממנה ראה את הישועה, וכן הוא מהלך כל הפסוקים שם על יסוד זה."